

СУЧАСНА СИСТЕМА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

УДК 323.1

К. Лобода, канд. юрид. наук, наук. співроб.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ТА СОЦІАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ СЕПАРАТИЗМУ В УКРАЇНІ: УГОРСЬКЕ ПИТАННЯ

Присвячено питанню розвитку сепаратистського руху на Закарпатті та відносинам України з Угорщиною. Проаналізовано особливості боротьби з сепаратизмом на Закарпатті, пошук нових механізмів нейтралізації явища. Відзначено високий рівень забезпечення державою мовних і культурних потреб угорської меншини, функціонування закладів освіти, можливість здобувати освіту угорською. Аргументовано необхідність затвердження позиції держави в навчанні українською, яка є єдиною державною мовою на території України.

Ключові слова: сепаратизм, Україна, Угорщина, національна меншина, Закарпаття.

Натепер соціальна й політична ситуація в Україні є підтвердженням того, наскільки загрозливими можуть бути наслідки сепаратистських рухів у країні, які призводять до нестабільності, військового протистояння, знижують ефективність функціонування влади. Усе це підтверджується подіями на Сході України.

Однак в історії європейського континенту відомі факти сприятливого ставлення до сепаратистських рухів. Зокрема, кожна держава-член ЄС на власний розсуд визначає свою позицію щодо визнання державних утворень, що виникли внаслідок перемоги сепаратистів і виходу частини території зі складу держави. На початку 90-х рр. ХХ ст. Німеччина активно виступала за визнання незалежності Словенії, Хорватії та Боснії, які вийшли з Югославської федерації. Неоднозначне ставлення країн-членів Євросоюзу до визнання незалежності окремих територій яскраво проявилось у 2008 р. після одностороннього проголошення Косова своєї незалежності. На той час Іспанія, Греція, Румунія, Словаччина та Кіпр виступили проти встановлення дипломатичних відносин, а більша частина країн-членів ЄС виступила "за" [1].

З історичної перспективи у країнах Європи не могло сформуватися єдиної позиції щодо реалізації права народів на самовизначення. Частина з них отримали незалежність унаслідок масової мобілізації населення проти режимів, які вони вважали репресивними, а інші-мають досвід боротьби з сепаратизмом на своїй території.

Така ж ситуація складається і в Україні. Окрім проблем, які спіткали східний регіон та Автономну Республіку Крим, неспокійна ситуація відчувається на заході, зокрема в Закарпатській області, де компактно проживає угорська громада.

Угорський уряд неодноразово порушував питання щодо надання автономії угорській етнічній меншині на території Закарпаття. Це питання почало активізуватися після окупації Криму російськими військами та початку російсько-української війни на Сході України у 2014 р. У зв'язку із чим виникають ризики радикалізації зовнішньої політики нашого західного сусіда – Угорщини.

Відносини між Україною й Угорщиною останнім часом перебувають у кризовому стані, у якому жодна зі сторін не вважає поступки прийнятними, у той час як обидві переоцінюють власні можливості й недооцінюють пов'язані з конфліктом ризики і втрати. Досі тривають гострі суперечки щодо Закону України "Про освіту", який був прийнятий 5 вересня 2017 р. [2].

Реакція угорців, що спочатку стосувалася захисту прав меншини на території України отримувати освіту угорською, швидко поширилася на питання євроатлантичної інтеграції України, громадянства та політичної співпраці. Конфлікт вийшов на високий рівень, набув ознак скандалу й має потенціал до подальшого поглиблення.

Як це часто буває, ситуація ускладнюється історичними факторами. Поринаючи в історію, необхідно згадати, що Угорщина, яка програла Першу світову війну, за умовами Тріанонського договору 1920 р. втратила більше двох третин своєї території й більше половини населення, а етнічні меншини угорців загальною кількістю більше трьох мільйонів людей опинились у межах кордонів сусідніх держав [3]. Після завершення Другої світової війни територія Угорщини збереглася в межах, визначених умовами Тріанонського договору. У сучасному світі перегляд кордонів держав є вкрай дорогою, неефективною, рідкісною та сумнівною справою для відвертих і цинічних ревізіоністів, саме захист прав етнічних меншин стає основним інструментом етноцентричної політики, своєрідним сучасним аналогом ірредентизму. Концепція "великої Угорщини" в період між світовими війнами передбачала збирання території. Нині замість неї діє опція державної політики активної підтримки національних меншин у сусідніх державах.

У законі Угорщини "Про угорців, які проживають в сусідніх країнах" (№ LXII. 2001) основний акцент зроблено на громади, які розсіяні в сусідньому прикордонні, так званому Карпатському басейні. Цей нормативно-правовий акт має прикладний характер, він визначає практичні заходи, спрямовані на посилення гуманітарно-економічної залежності зарубіжних громад від Угорщини шляхом надання стипендій, нагород і пільг. Закон також регулює підтримку за кордоном угорських освіти, культури й науки. На ці напрямки зосереджені основні зусилля урядових структур сусідньої з Україною держави [4].

Угорці почали концентрувати увагу на правах етнічних меншин у сусідніх державах, а українці зайнялися розбудовою національної ідентичності на тлі окупації Криму та збройного конфлікту на сході країни. В обох державах спекуляції на історичних і національних темах почали користуватися підвищеним попитом, у той час як у регіоні Східної Європи підсилювалися праві політичні ідеї та сили.

Необхідно зазначити, що угорська меншина в Україні, за даними перепису 2001 р., налічує приблизно 156,6 тис. осіб (0,3 % від чисельності населення України та 12 % – від чисельності населення Закарпатської області). Порівняно невеликі групи й окремі угорські та змішані угорсько-неугорські родини проживають у різних регіонах України, не створюючи окремих анклавів, лише в окремих випадках об'єднуючись у товариства за національною ознакою. На формування й подальше буття угорської меншини в Закарпатській області впливало відносно компактне проживання, до того ж – у сусідстві з Угорщиною. Остання завжди відчутно підтримувала мовну й культурну ідентичність від часу розділення кордоном давніше суцільного угорського населення [5].

У сфері освіти угорська громада Закарпаття практично не мала перерви щодо використання угорської мови: до 1944 р. навчальний процес був угорськомовним, а після входження до УРСР / СРСР діяли школи з угорською мовою навчання. Упродовж десятиліть угорський складник освітнього, наукового й культурного життя Закарпаття був не лише стабільним, а й розвивався по висхідній. Крім мережі початкових і середніх шкіл, у яких вивчення угорської мови та навчання угорською були безперешкодними, із початку 60-х рр. ХХ ст. формувалися умови для отримання угорської вищої філологічної освіти. Зокрема, в Ужгородському державному університеті від початку 60-х рр. функціонує відділення угорської філології, а 1966 р. створено кафедру угорської філології. Важливим елементом підготовки вчителів угорської мови й літератури є обов'язкове навчання в Угорщині: семестрове в Дебреценському університеті та переддипломна практика в Будапештському університеті, що останнім часом мало особливий престиж і було каталізатором угорськоцентризму. Отже, угорськомовний складник середньої освіти в Україні завжди був забезпечений кадрово, науково, методично й організаційно [6].

У межах цього матеріалу важливо підкреслити, що найбільша кількість населення, що говорить угорською мовою, зосереджена в Мукачівському (13,8 %), Виноградівському (26,3 %), Ужгородському (36,5 %) та Берегівському (80,2 %) районах Закарпатської області. Саме на ці адміністративні райони фактично й наголошує керівництво Угорщини в контексті спроби створення так званого Притисянського району. Згідно з амбіціями Будапешта, ця адміністративна одиниця в майбутньому нібито повинна стати основою Притисянського автономного округу. Ідеться про те, що цей округ матиме стійкий політико-гуманітарний зв'язок з Угорщиною, фактично ставши її протекторатом.

Зі свого боку Україна зацікавлена інтегрувати угорську меншину в національні державотворчі процеси та в повноцінне життя країни, і це можливо лише за умов вільного володіння представниками угорської меншини державною мовою, яка відповідно до ст. 10 Конституції України визначена як українська [7]. Водночас в угорських родинах діти, що навчаються в угорських школах, зовсім не володіють державною мовою. Тести із зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) не можуть скласти навіть на мінімальний бал.

Жодного утиску угорської мови на Закарпатті не має. Працюють угорські садочки, школи, коледжі та Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II (м. Берегове). Водночас залишається ймовірно можливим варіант угорської експансії на кшталт поведінки Російської Федерації в Криму та в східних регіонах України. Підтвердженням цього є надання угорцям Закарпаття з боку Угорщини різноманітної допомоги. Відомий ще з епохи Середньовіччя постулат "чия мова – того й держава" підтверджено як створенням економічно стабільних держав, так і розпадом імперій [6].

Натепер угорські структури заснували в Закарпатській області потужну платформу для реалізації агресивної антиукраїнської діяльності. До її складу, насамперед, належить розвинена мережа національно-культурних організацій угорської громади. Усього їх в області налічується більше 50. Ці організації, зазвичай, мають союзників і партнерів в Угорщині. Серед найбільш активних із них варто відзначити:

– "Товариство угорської культури Закарпаття" (ТУКЗ), яке очолює народний депутат від партії БПП "Солідарність" Василь Брензович;

– "Демократична спілка угорців України" (ДСУУ), керівником якої є Ласло Зубанич.

ДСУУ і ТУКЗ перебували у стані конфронтації, викликані конфліктом за розподіл фінансових потоків із Будапешта, амбіціями лідерів цих організацій і правом представляти угорців за кордоном.

У той же час чітко простежується непослідовність угорських депутатів у контексті об'єднання угорського електорату Берегівського та Виноградівського районів і з посилення позицій нацменшини в Закарпатській обласній раді. Фактично лише під тиском Будапешта після тривалого конфлікту об'єдналися "Товариство угорської культури Закарпаття" і "Демократична спілка угорців України". Це дозволило угорській стороні подолати п'ятивідсотковий бар'єр до облради, отримавши 12 % мандатів (8 депутатів) і тим самим встановити контроль над виборними органами компактних місць проживання громади.

Загалом, фінансування угорської меншини Закарпаття здійснюється за двома напрямками:

1) перенаправлення коштів Євросоюзу, які виділяються в межах програми Східного партнерства на розвиток прикордонних територій Угорщини й України;

2) кошти державного бюджету Угорщини, які направляються на фінансування розвитку освіти угорською мовою й культурних потреб нацменшини.

Згідно з офіційними джерелами інформації, на території Закарпатської області діють 99 шкіл з угорською мовою навчання та їхня кількість постійно зростає. Водночас середня кількість учнів на одну школу становить лише 154 людини. Існує низький рівень наповнюваності цих класів, який становить лише 15 учнів. За таких умов наповнюваність класів українських шкіл становить від 20 і більше учнів.

Подібна ситуація склалася і в сегменті вищої освіти угорською. В Ужгородському національному університеті функціонують гуманітарно-природничий факультет і Центр гунгарології. Кількість студентів 6 угорських кафедр становить 236 осіб або 39 студентів на кафедру. Ще в п'яти вищих навчальних закладів регіону створені й діють групи з угорською мовою викладання, де навчаються понад 200 студентів. У м. Берегове функціонують Закарпатський угорський інститут ім. Ф. Ракоці II, Інститут соціології ім. Т. Легоцького і відділення Національної академії наук Угорщини. Загальна кількість студентів угорського інституту – 660 студентів.

Варто зазначити, що діяльність закордонних угорських центрів зводиться до формування за українські кошти замкненої системи освіти. Водночас установи навчання угорською мовою, крім державного фінансування, отримують кошти з-за кордону. Наприклад, у 2015 р. з угорського фонду імені Г. Бетлена було виділено 45,5 млн грн, із яких на підтримку працівників угорських шкіл призначалося 37,2 млн грн, ще 8,5 млн грн спрямовано на виплати батькам, діти яких навчаються в угорських дитячих навчальних закладах. У зв'язку з тим, що в Україні є дефіцит власної літератури й підручників для шкіл із викладанням мовами нацменшин, такі заклади забезпечуються закордонними посібниками. Це призводить до ризику витіснення з навчальних закладів української системи викладання, переходу на угорські програми. У такому випадку цілком можливе подальше виключення з програми вивчення української мови, літератури й історії України. Подібні ситуації часто відбуваються за "мовчазної згоди" директорів шкіл.

Варто зазначити, що поряд з іншими векторами де-структивної політики в Україні, офіційний Будапешт, у просуванні процесу автономізації Закарпаття, використовує і релігійну систему за національною ознакою.

Згідно з відкритими джерелами інформації, духовні потреби понад 80 % угорців Закарпаття забезпечує Закарпатська Реформатська Церква (ЗРЦ), яку очолює єпископ Ш. Зан-Фабіан. Вона налічує 117 релігійних організацій і відіграє керівну роль у системі духовних орієнтирів угорської національної меншини. За фактом, ЗРЦ – етнічна церква, яка орієнтується на забезпечення духовних потреб винятково угорців, а обрання єпископа контролюється урядом Угорщини. Важливо зазначити, що у своїй діяльності священники ЗРЦ часто демонструють факти відмови в потребах інших національностей. Водночас вони проявляють вороже ставлення до маргінальних етнічних груп. Насамперед до ромів.

Інформаційна інфраструктура займає важливе місце у формуванні проугорської свідомості жителів Закарпатської області. Уряд Угорщини використовує місцеву інформаційну платформу для формування національної свідомості закордонних угорців і мобілізації цієї громади для розв'язання важливих для Будапешта питань.

Зараз у регіоні зареєстровано близько 20 періодичних видань угорською. Найбільший вплив мають газети "Карпатський об'єктив" (фінансується ТУКЗ), "Карпатою" (фінансується за кошти угорської фонду ім. Г. Бетлена) і "Карпати ігоз со" (отримує фінансування від "Демократичної спілки угорців України").

У ЗОДТРК "Тиса-1" працює редакція угорських телепередач, а її журналісти за сумісництвом займають посади кореспондентів центральних угорських масмедіа, готуючи сюжети, які часто подібні до тих, що їх роблять угорські ЗМІ [4].

Україна займає демократичну позицію щодо всіх етнічних груп і нацменшин, зокрема угорців. Однак усі вищезазначені чинники впливу не сприяють інтеграції угорської меншини в українське суспільство, а навпаки – створюють "вибухонебезпечну" ситуацію.

Зокрема, місцева угорська громада звернулася до центральної влади України за проханням сформулювати в межах децентралізації об'єднану територіальну громаду з центром у м. Берегове так, щоб туди ввійшли населені пункти переважно з населенням угорського походження. Подібні вимоги не поодинокі.

Ще перед парламентськими виборами 2019 р. угорська нацменшина висловлювало незадоволення "нарізкою" виборчих округів. Мовляв, саме це не дозволило етнічним угорцям вибрати свого депутата до Верховної Ради IX скликання. Якщо додати до цього обурення і протести проти прийнятих Україною законів про мову і освіту, то можна впевнено стверджувати: українські угорці більше за інших незадоволені політикою української влади, як і раніше, так і зараз.

На захист етнічної громади угорців у Закарпатті регулярно виступає офіційний Будапешт, дії якого, на думку України, часто межують із втручанням у внутрішні справи. Наприклад, напередодні останніх парламентських виборів Закарпаття відвідала угорська делегація на чолі з главою МЗС Петером Сійярто. Україна висловлювала невдоволення такими візитами, називаючи їх "прихованою агітацією" і втручанням у внутрішню політику, але Угорщина має іншу думку.

Позицію угорської меншини й угорського уряду в Україні часто порівнюють із діями Росії. Мовляв, агресія РФ почалася саме з теми "обмеження прав російськомовних". Це намагалися активно доводити різні національно-культурні організації, особливо підтримувані Росією в Криму. Наслідки такої діяльності відомі тепер всьому світу.

Угорщина є однією з небагатьох країн регіону, яка підтримувала і продовжує підтримувати свої національні меншини всередині держави та за її межами, як до,

так і після демократичних перетворень 1990-х. Зокрема, у листопаді 2011 р. Угорська Постійна Конференція (MAËRT), яка складається з угорських політичних партій за кордоном, угорських парламентських партій і угорського уряду спільно прийняли документ "Політика для угорських громад за кордоном – Стратегічна рамкова програма". Це перший документ, який об'єднує основні цілі політики підтримки угорських громад за кордоном, і є комплексною основою для керування майбутнім цих спільнот: "Ми підтримаємо зусилля угорських громад за кордоном, щоб зберегти свою угорську ідентичність, захистити свої індивідуальні та колективні права, створити органи місцевого самоврядування, підтримати процвітання в країні, у якій народилися, і сприяти співпраці між собою та Угорщиною". У документі зазначено, що Угорщина поважає правову систему сусідніх країн і основні принципи Європейського Союзу щодо захисту меншин.

Задля просування політики підтримки національних меншин за кордоном, зокрема в Україні, Угорщиною були вжиті такі заходи. Уже п'ятий рік на Закарпатті діє "план Егана" – план вигідних кредитів для закарпатських угорців. Водночас, закарпатці повинні вкладати ці кошти в бізнес у власному регіоні, а не емігрувати в Угорщину. Країна зайняла жорстку антимиграційну політику, яка стосується не лише вихідців із Близького Сходу, а й самої угорської національної меншини за кордоном. Із населенням у 9,8 млн осіб і площею лише в 3030 км² країна навряд чи зможе прихистити стількох бажаючих. До того ж, згідно з останнім Всеукраїнським переписом населення у 2001 р. на Закарпатті 152 тис. чоловік назвали себе угорцями за національністю. Однак із того часу минуло 19 років, відбулися значні демографічні й етнічні зміни в національному складі області. Загальна кількість угорців в Україні сягає до 130 тис. Проте, не варто забувати, що значна громада етнічних угорців проживає також у Словаччині, Сербії, Хорватії, Словенії й Румунії, де на початку березня пройшли демонстрації за встановлення автономії. Лихоманить не лише Україну.

Станом на 2019 р. Угорщина надала громадянство більш як 140 тисячам українцям на Закарпатті. Попередні офіційні дані угорської влади були за 2015 р.: станом на лютий 2015 р. громадянство Угорщини отримали 94 тис. українців. Зараз продовжує видавати у Кішварді, що знаходиться у семи хвилинах їзди від кордону з Україною. Проте, отримання громадянства ще не означає, що ці особи переїдуть проживати в Угорщину. Більшість із них їде в багатші країни Європи з вищими заробітними платами.

Також нинішніми реаліями є те, що якість життя в Україні погіршується, натомість в Угорщині – зростає. Погляньмо на мінімальні заробітні плати. У 2018 р. національна мінімальна заробітна плата в Угорщині залишалася фіксованою на рівні 435 євро на місяць. В Україні в цьому ж році ця сума становила 3 723 грн – близько 117 євро. Із 1 січня 2019 р. в Угорщині відбулося збільшення мінімальної заробітної плати для некваліфікованої робочої сили до 149 000 форинтів (приблизно 464 євро) і мінімальної заробітної плати для працівників із певною кваліфікацією – до 195 000 форинтів (приблизно 614 євро). В Україні мінімальна зарплата з 1 січня 2020 р. зросла до 4 723 грн на місяць (приблизно 158 євро) [8].

У зв'язку із вищевикладеним, Україні необхідно змінити оборонну позицію на більш жорстку щодо дій Угорщини в регіоні. За даними неофіційної статистики, нині кілька сотень тисяч українців мають у кишенях паспорти щонайменше двох держав. "М'яка" позиція української влади з цього питання призводить до розповсюдження подвійного громадянства.

У цій ситуації українській владі необхідно зосередитися на розробці ряду проектів щодо допомоги закарпатцям (наприклад, розіграші грантів на навчання, соціальні виплати вчителям, вихователям, лікарям і т. д.).

Необхідно діяти на упередження та винести обговорення цієї проблеми на міжнародний рівень, з огляду на наявність фактів деструктивної діяльності угорської сторони на території Румунії, Сербії та Словаччини. У цьому випадку Україна повинна скористатися можливістю встановлення ситуативних союзів із представниками патріотичних і владних кіл зазначених держав для формування спільної стратегії щодо стримування агресивної експансії Будапешта в Трансильванії, Восводіні, Південній Словаччині та Закарпатті.

Водночас треба зробити все, щоб освітня реформа в Україні сприймалася угорцями (і так само румунами) не як спроба асиміляції, а як розширення можливостей для дітей, як заклик інтегруватися. Зростання якості й обсягу викладання державної мови має йти поруч зі

збереженням свободи вибору мови навчання щодо більшості предметів.

Список використаних джерел:

1. Стойко О. М. Вплив європейської інтеграції на сепаратистські рухи в країнах Європи / О. М. Стойко // Держава і право // 36. наук. праць. – К., 2014. – Вип. 65. – С. 370–376.
2. Закон України "Про освіту" // Відомості Верховної Ради. 2017. – № 38–39. – Ст. 380.
3. История Центрально-Восточной Европы / Н. Алексюк, Д. Бовуа, Мари-Элизабет Дюкре ; пер с фр. : М. Ю. Некрасов и др. – СПб. : Издательство "Евразия", 2009, ч. 1.
4. Як угорські "друзі Путіна" зазіхають на українське Закарпаття [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakarpattia.net.ua/News/162867-IAk-uhorski-druzi-Putina-zazikhaiut-na-ukrainske-Zakarpattia>.
5. Етніонаціональна структура українського суспільства : довідник / В. Б. Євтух та ін. – К. : Наук. думка, 2004.
6. Гриценко П. Ю. Мова як індикатор угорсько-українських відносин сьогодення / П. Ю. Гриценко // Стратегічні пріоритети. Наук.-аналіт. щоквартальний зб. – 2018. – № 1(46). – С. 26–37.
7. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
8. Закон України "Про Державний бюджет України на 2020 рік" // Відомості Верховної Ради. – 2020. – № 5. – Ст. 31.

Надійшла до редколегії 10.02.20

K. Loboda, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.)
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

INTERNATIONAL LEGAL AND SOCIAL MECHANISMS TO COMBAT SEPARATISM IN UKRAINE: THE HUNGARIAN QUESTION

The article is devoted to the development of the separatist movement in Transcarpathia and Ukraine's relations with Hungary. Peculiarities of struggle against separatism in Transcarpathia, search of new mechanisms of neutralization of the phenomenon are analyzed. The high level of state provision of the linguistic and cultural needs of the Hungarian minority, the functioning of educational institutions, the opportunity to receive education in the Hungarian language was noted. The necessity of approving the position of the state in teaching in the Ukrainian language, which is the only state language on the territory of Ukraine, was argued.

Key words: separatism, Ukraine, Hungary, national minority, Transcarpathia.

К. Лобода, канд. юрид. наук, науч. сотр.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ И СОЦИАЛЬНЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ СЕПАРАТИЗМА В УКРАИНЕ: ВЕНГЕРСКИЙ ВОПРОС

Посвящена вопросу развития сепаратистского движения в Закарпатье и отношениям Украины с Венгрией. Анализируются особенности борьбы с сепаратизмом в Закарпатье, поиск новых механизмов нейтрализации явления. Отмечен высокий уровень обеспечения государством языковых и культурных потребностей венгерского меньшинства, функционирования учебных заведений, возможность получать образование на венгерском языке. Аргументирована необходимость утверждения позиции государства в обучении украинскому языку, который является единственным государственным языком на территории Украины.

Ключевые слова: сепаратизм, Украина, Венгрия, национальное меньшинство, Закарпатье.

УДК 341.96: 347.457

О. Виговський, д-р юрид. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

МІЖНАРОДНІ ПРИВАТНОПРАВОВІ АСПЕКТИ ОБІГУ ВІРТУАЛЬНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Розглядаються проблемні питання правового регулювання, пов'язані з обігом цінних паперів, які обліковуються із застосуванням новітніх технологій у системі децентралізованого публічного реєстру (блокчейн). Уперше у вітчизняній правовій науці розроблені правові питання, які виникають у сфері міжнародного приватноправового регулювання відносин щодо цінних паперів, які обліковуються у системі блокчейн, зроблено аналітичне узагальнення існуючих в західній правовій доктрині теоретичних підходів щодо віртуальних цінних паперів. Наголошено на принциповій відмінності депозитарного обліку цінних паперів у системі опосередкованого володіння за участі посередників від обліку цінних паперів із використанням технологій системи блокчейн, яке набуває подальшого поширення у світі. Аналізуються основні доктринальні підходи до розв'язання колізійного питання щодо віртуальних цінних паперів, обіг яких здійснюється у транскордонному вимірі, можливі колізійні прив'язки, які можуть застосовуватися для локалізації таких віртуальних активів, і пропонується найбільш оптимальний варіант розв'язання цього питання з урахуванням особливостей розподіленого реєстру записів у цифровій формі.

Ключові слова: цінні папери, опосередковане володіння цінними паперами, система депозитарного обліку, система блокчейн, колізійне регулювання.

Бурхливий розвиток інформаційних і цифрових технологій невпинно змінює палітру фінансового світу, забезпечуючи полегшення та прискорення здійснення транскордонних трансакцій із фінансовими активами. Однією з найважливіших фінансових інновацій XXI ст.

варто визнати появу й широке розповсюдження віртуальних активів, і зокрема, криптовалюти, які з кожним роком відіграють усе більш помітну роль у міжнародному бізнесі та світовій економіці. Їхні переваги забезпечуються системою блокчейн, що є розподіленим публіч-